

**КУЛЬТУРА. НАЦІЯ. НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИФІКАЦІЯ.
VI МІЖНАРОДНИЙ КОНГРЕС УГРОЗНАВЦІВ.
Дебрецен, 22–26 серпня 2006 р.**

Леся МУШКЕТИК

У серпні в Угорщині у м. Дебрецен відбувся VI Міжнародний конгрес угрознавців. Попередні IV і V форуми проводилися в Італії та Фінляндії й мали назву гунгарологічних конгресів, відтоді назву самого Угрознавчого товариства і його форумів було перейменовано.

Деся змінилася і сама форма проведення конгресів. Спершу було запропоновано 26 т. зв. симпозіумів, що відображали загальну тематику і водночас торкалися різноманітних теренів знань і мали свого керівника. Науковці мали змогу вибрати певний симпозіум, або ж — якщо тематика їхньої доповіді не відповідала запропонованим темам — подати свою тему доповіді до майбутньої секції. Таким чином утворилося 45 симпозіумів і секцій; це, до прикладу, такі теми: “Ксенологія: проблематика “чужого” (Г. Біцо); “Зміна рідної мови, ідентифікація” (І. Бічкеї); “Націоналізм й зміни уявлень про Європу в Угорщині” (Г. Дяні); “Музика та ідентифікація (К. Пакша); “Від імпресіонізму до постмодернізму” (Сіскаїне Надь І. — З. Сабо); “Образ Угорщини, ідентифікація та угорська політика в області культури” (Г. Уйварі); “Символічно-семіотичний підхід до самоідентифікації угорців” (В. Фойкт); “Розбудова угорських національних спільнот у сусідніх державах” (Л. Сарка); “Література угорських національних меншин” (Б. Маркуш-З. Берта); “Національна філософія” (А. Месарош); “Переклад”; “Проблеми двомовності”; “Угорська мова у світі”; “Портрети з угорської історії”; “Угорська культура за кордоном, зарубіжні культури в Угорщині” та ін.

У Конгресі взяли участь понад чотириста вчених з різних країн світу; після угорців за кількістю представників були дослідники з Румунії (17), України (10), Словаччини (7) та ін.

Урочисте відкриття Конгресу відбулося вранці 22 серпня під головуванням Амедео ді Францеско, голови Міжнародного угрознавчого товариства. Із подякою виступив Янош Надь, ректор Дебреценського університету ім. Лайоша Кошута, де й відбувався конгрес.

Далі з привітальним словом виступили: Президент Угорської Республіки Ласло Шо-

йом, Голова Угорської академії наук Сільвестер Е. Візі, держсекретар Міністерства освіти К. Мангер, ректор Університету м. Їваскілаї (Фінляндія) Айно Саллінен; мер м. Дебрецен Г. Турі; Голова Організаційного комітету Конгресу Андраш Гьорьомбеї.

Після приймання, влаштованого Президентом Республіки, почалися пленарні засідання.

Засідання відкрив відомий вчений, головний редактор репрезентативного журналу “Acta Ethnographica”, завідувач кафедри етнографії Сегедського університету Габор Барна; його доповідь називалася “Роль народної культури в національній культурі та структурі національної свідомості угорців”. Після Барни відбувся виступ Кароя Кечкеметі “Ключове слово для розуміння угорської історії: плюралізм”. Тону Сейлентал виголосив промову “Фінно-угорські мови як основа національної ідентифікації і культури”.

Ще дві доповіді прозвучали після короткої перерви; це доповідь Яноша Баняї “Діалог традиції та модернізації в культурному каноні меншин” та Андраша Гьорьомбеї “Роль літератури у формуванні угорської національної свідомості”.

Професор Гьорьомбеї не випадково очолив підготовку до Конгресу; це відомий вчений, якому належить близько десятка монографій з угорської літератури, він очолює кафедру сучасної літератури Дебреценського університету, свого часу працював також у керівництві університету та за кордоном. Його монографію “Короткий огляд угорської літератури” було перекладено українською мовою Л. Мушкетик і опубліковано на кафедрі української філології Ніредьгазької Вищої школи під редакцією І. Удварі (1996 р.).

Стосовно етнографії та фольклору, то ця тематика розглядалася на симпозіумі “Релігія, етнос, традиція”; доповіді з цих дисциплін лунали на інших секціях та симпозіумах. Вів засідання відомий вчений, завідувач кафедри етнографії Дебреценського університету, професор Елек Барта, який вивчає етнологію релігії. Викладачі та студенти кафедри провели

шерег експедицій у Закарпаття, де вивчали народну культуру угорців та інших національностей. До прикладу, Ержебет Бьоді опублікувала дослідження з міжетнічних зв'язків у культурі харчування Закарпаття.

Засідання розпочалося доповіддю відомого угорського професора з Дебрецена, автора численних праць, у тому числі багатотомного дослідження народної маски, Золтана Уйварі "Думки про ідентифікацію", у якій він дав визначення основних понять та термінів з даного терену.

Директор Інституту етнографії Угорської академії наук, директор Європейського інституту фольклору, дослідник шаманізму Мігай Гоппал виголосив доповідь "Угорська національна символіка та культурна ідентифікація", де наголосив на важливій ролі національних символів у культурному житті народу й навів приклади досліджень з цієї тематики у зарубіжній та вітчизняній науці.

Середньовічним європейським літописам Польщі, Київської Русі, Чехії, Угорщини та ін., а саме їхній язичницькій традиції, присвятила своє дослідження славістка Марія Фонт, яка багато років поспіль займається культурою Київської Русі та підтримує зв'язки з київськими вченими.

Дослідниця з Ужгородського центру гунгарології Елеонора Берта виступила з доповіддю "Угорські поховальні обряди Дюли", матеріал до якої вона збирала у Виноградівському районі Закарпаття.

Доповіді про культуру регіонів, де змішано проживають різні національні спільноти, проголосили: Ержебет Бьоді (Дебрецен) — "Вживання угорської мови німцями, що проживають у Румунії (рідна мова — походження — ідентифікація)"; Мелінда Марінка (Дебрецен) — "Дилеми ідентифікації самарських німців (роль фольклору у визначенні національної приналежності)"; Ференц Ласло Новак (Надькьорьош) — "Словак, словаки".

Мігай Базіл Теленко розповів про "Релігійність та конфесійну самосвідомість у Чергаті".

На фольклорному матеріалі були побудовані виступи Шаролти Татар "Переказ з Дьєрдьої про татар", корейця Санг Донг Лі "Угорська балада та корейські віршовані епічні форми" та Л. Мушкетик "Угорський фольклор в Україні: публікація та переклад".

Деякі питання етнографічної семіотики розглядалися на симпозіумі, який вів відомий вчений, професор, завідувач кафедри фольклору Будапештського університету ім. Л. Йотвеша Вільмош Фойкт. Це, до прикладу, доповідь Габрієли Міклош (Мішкольц) "Національність та ідентифікація — мовне дослідження народних назв" та заключне слово на симпозіумі Мігая Гоппала, який широко розробляє дану тематику, та ін.

Тематика виступів інших учасників конференції з України торкалася переважно мовних та літературних питань. Це, зокрема, виступи Голови Центру гунгарології України Петра Лизанця "Угрознавчі дослідження в Україні: завдання та перспективи розвитку", В. Васовчик "Перспективи досліджень угорсько-українських та інших літературних зв'язків", Міклоша Антоненко "Національна свідомість у творах Арво Валтона", Каталін Горват "Вибір мови та зміна мови угорцями Закарпаття", Діани Гулпи "Форми привітання у розмовній мові закарпатських угорців" та ін.

Широкою була культурна програма Конгресу; зокрема, відбулися екскурсії до музею пастухівництва даного регіону, де учасники змогли ознайомитися з традиційними заняттями угорців.

На заключному засіданні відбулися перевибори керівництва Міжнародного угрознавчого товариства, внесені певні зміни до його Статуту та визначено місце проведення наступної конференції — м. Клауж у Румунії.

Міжнародна наукова конференція з гунгарології. Ужгород, 21–22 вересня 2006.

Восени відбулася ще одна угрознавча конференція, присвячена 40-річчю діяльності кафедри угорської філології в Ужгороді, яку очолює відомий вчений-угрознавець, професор П.М. Лизанець.

На початку конференції пролунали привітання від ректора УжНУ М. М. Вегеша, Генерального консула Угорської Республіки в Ужгороді В. Сікловарі, заступника голови Закарпатської обласної ради І. Брензовича, старшого наукового співробітника ІМФЕ

ім. М. Рильського Л. Мушкетик та декана філологічного факультету УжНУ Ю. Бідзіля.

На пленарному засіданні була виголошена доповідь, що її підготував П. Лизанець та озвучив Г. Каталін, про стан і перспективи розвитку гунгарології в Ужгородському національному університеті. Зокрема, йшлося про підготовку студентів-гунгарологів та виховання молодих кадрів, розробку нових курсів та лекцій, а також про велику наукову роботу, яка проводиться на кафедрі та в Центрі гунгарології. Зокрема, тут видано кілька десятків монографій, систематично проводяться наукові конференції, видається збірка "Acta Hungarica" (вийшло 15 номерів). З фундаментальних праць слід згадати багатотомний діалектологічний атлас під загальною редакцією П. Лизанця та підготовлені ним же Угорсько-український (2001) та Українсько-угорський (2005) словники.

На цьому ж засіданні прозвучали також доповіді Л. Мушкетик "Угорська фольклорна та етнографічна наука у наш час" та М. Капрала про діяльність кафедри української та русинської філології Вищої школи м. Ніредьгаза в Угорщині.

Подальша діяльність конференції продовжилася у секціях "Мовознавство", "Літературознавство", "Історія та етнографія".

Найбільше доповідей прозвучало з мовознавства, часто в контексті літературних, історичних, етнографічних зв'язків, що є актуальним у сучасній науці. Так, значна увага приділяється етикетній лексиці угорців (М. Фабіан, Д. Гулапа, Б. Ладані), угорсько-слов'янським запозиченням (М. Яцкович, Е. Борбей), особливостям закарпатських діалектів (Г. Каталін) та ін. Щодо етнолінгвістичних праць, то це дослідження закарпатських угорських назв їжі (Л. Ур), угорські назви та походження одягу (М. Макдолна), сільські прозивалки (К. Ладані) та ін.

У літературній секції розглядалися певні періоди розвитку угорської літератури (Е. Чука, Д. Чік), питання національної ідентифікації у творах Арва Валтона (М. Антоненко), українсько-угорські літературні зв'язки (В. Васовчик) та ін.

Про минуле Угорщини в дослідженнях сучасної української історіографії розповів І. Мандрик, про події 1956 р. та їх відгомін на Закарпатті зробив доповідь Дьордь Дупка, про відображення гонфоглашу — здобуття угорцями батьківщини — у давніх угорських переказах розповів Л. Браун, а Е. Берта виголосила доповідь про надгробні пам'ятники угорців-реформатів та ін.

International Congress of the Hungarian Studiers. Debretsen, August 22–26, 2006.

The author of this paper describes the main folklore and ethnographic events of the 6th International Congress of the Hungarian Studiers, which occurred in Debretsen in August 22–26, 2006 and its common moments with International Conference for Hungarology, which occurred in Uzhorod in September, 2006.